

TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ADAYLARININ AMACA UYGUN METİN YAZMA İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ¹

Hatice COŞKUN

Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, haticecoskun@yyu.edu.tr

Özet

Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni adaylarının eğitim ortamlarında ihtiyaç duydukları niteliklerde amaca uygun metin yazma konusundaki düşüncelerini belirlemektir. Araştırmada öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek üzere görüş formu kullanılmıştır. Bu formun hazırlanmasında literatür ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Veriler içerik analizi yapılarak çözümlenmiştir. Güvenirlik için kodlayıcılar arası uyum yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre Türkçe öğretmeni adayları daha çok deneme türünde metinler yazmada kendilerini yeterli görmektedir. Deneme yazmada yeterli görme gerekçelerinin en önemlileri ise duygu ve düşünceleri rahat ifade etme ve konu sınırlamasının olmamasıdır. Öğretmen adayları meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazmalarının öğretmen, öğrenci, ders kitapları ve metinler, öğrenme-öğretme süreci açısından gerekli olduğu görüşündedirler. Ayrıca öğretmen adaylarının çoğunluğu ihtiyaç olduğunda ders konusuyla ilgili metin yazabileceğine inanmaktadır. Ders konusuyla ilgili metin yazarken dikkat edecekleri hususlar öğrenci, dil ve anlatım, konu/içerik, program/kazanımlar temalarında karşımıza çıkmaktadır. Öğretmen adayları amaca uygun metin yazmanın gerekli olduğuna inanmakta ve bu konuda kendini yeterli görmektedir. Ders kitaplarındaki metinlerin taşıdığı problemlerin farkında olan öğretmen adayları ihtiyaç halinde metin yazsalar dikkat edeceği hususların bilincindedir.

Anahtar Kelimeler: Amaca uygun metin yazma, metinler, Türkçe öğretmeni adayları

DETERMINING OF TURKISH TEACHER CANDIDATES' THOUGHTS ABOUT WRITING TEXTS FITTING FOR PURPOSE

Abstract

The aim of this study is to determine Turkish teacher candidates' thoughts about writing texts fitting for purpose in the qualifications they need in the educational environment. The survey form was used to determine the opinions of teacher candidates. Literature and expert opinion were consulted in the preparation of this form. Data were analyzed by content analysis. Compliance between coders is made for reliability. Turkish teacher candidates see themselves sufficient mostly in writing essay texts according to the survey results. The most important reasons for seeing themselves sufficient in writing essay texts are expressing thoughts and feelings easily and having no restrictions in topics. Teacher candidates hold the opinion that it is necessary for teachers, students, textbooks and texts, learning-teaching process to write texts on the course topics. In addition, the majority of teachers believe that when needed, they can write texts on the course topics. The issues which require their attention while writing texts about course topics emerge in the themes as students, language and expression, subject/content, program/achievements. Teacher candidates believe that writing texts fitting for purpose is necessary and see themselves sufficient in this regard. Teachers who are aware of the problems inherent in the texts in textbooks are conscious of the issues they will note while writing texts in case of need.

Key Words: Writing texts fitting for purpose, texts, Turkish teacher candidates.

¹ Bu çalışma "Türkçe Öğretmeni Adaylarının Amaca Uygun Metin Yazma Becerilerinin Belirlenmesi" isimli doktora tezinin verilerinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Giriş

İlk okuma yazma süreciyle birlikte edinilmeye başlayan ve gelişerek devam eden yazma becerisi insanların duygu, düşünce ve iletilerini hedef kitleye yazı yoluyla ulaştırmasını sağlamaktadır. Bir kişinin düşüncelerini açıklamasında önemli bir yere sahip olan yazma, düşüncelerin dışı vurulduğu bir süreçtir (Chien, 2012: 95). Yazma becerisi bu süreç sonunda görülmektedir.

Bir anda kazanılamayan güzel ve etkili yazma becerisi bilişsel becerilerin geliştirilmesi ile yakından ilgilidir. Bu süreçte yazılacak metin önce beyinde yapılandırılmakta, duygu ve düşünceler beyinde sınırlandırma ve sıralamaya tabi tutularak düzenlenmekte ve bir kural çerçevesinde yazıya aktarılmaktadır (Coşkun, 2007: 56). Bu işlemlerin sonucunda ortaya çıkan ürün de etkili ve hedef kitlesi tarafından anlaşılır olmaktadır. Belirli kurallar çerçevesinde bir araya getirilen ve beyinde birtakım işlemlerden geçtikten sonra istenen özelliğe ulaşan başarılı bir yazı kendi içinde anlamlı, hedef kitlesi tarafından da anlaşılırdır.

Öğretim sürecinde yazma becerisini geliştirmeye yönelik uygulama ve değerlendirmelerin yetersizliği bireylerin yazmaya karşı olumsuz bir tutum içinde olmalarının sebebi olarak görülmektedir. Uygulamadaki eksiklikler öğrencilerin kendini yazılı olarak anlatma ve yazı yazmanın herkeste var olmayan özel bir yetenek olduğu gibi hatalı algıya sahip olmalarına ve yazmaya karşı olumsuz tutum sergilemelerine neden olmaktadır (Karatay, 2011: 22). Uzun bir süreç isteyen yazma becerisinin kazanılması çeşitli ve özendirici yazma çalışmalarıyla mümkündür. Yazma çalışmalarının belirlenen amaçlara ulaşması için öğrencilere yaptırılan etkinliklerin değerlendirilmesi, eksiklerinin giderilmesi gerekir (Bağcı, 2011: 89). Bu değerlendirme ve eksiklikleri düzeltmeye dönük çalışmalar öğrencilerin yazmada yeterli seviyeye ulaşmalarında önemli katkılar sağlayacaktır. Ders ortamında yeterli değerlendirme ve düzeltme alan öğrenciler başarılı ürünler ortaya koyacak ve yazmayla ilgili kaygı düzeyleri düşecektir. Bu noktada da öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Kennedy'nin (1998) de üzerinde durduğu gibi öğretmenler programın amaç ve stratejilerine uymak zorundadır. Öğretmenler programı uygularken farklı yazarların metinlerinden örnek düşünceler gösterip öğrencilerin kendi metinlerini yazmalarını teşvik etmelidir. Öğrencilere yazma çalışmaları yaptırmasının yanı sıra öğretmenler de yazma çabasına girmeli, kendi yazdıkları metinleri derslerde etkin bir şekilde kullanabilmelidir.

Yazma becerisinin başarıya ulaşmasında ders kitaplarına ve bu kitaplardaki metinlere önemli görevler düşmektedir. Ülkemizde ilkokul ve ortaokullarda kullanılan Türkçe ders kitapları incelendiğinde, çoğunda birtakım yetersizlikler ve gereksiz tekrarlar olduğu; basılı materyallerin, üst düzey öğrenme, öğrenci ilgi ve dikkatinde sürekliliği gerçekleştireci "seviye, bilişsel sınıflama, fiziksel düzen, tahmin, soyutlama, soru, materyal örgütlenişi" ilkeleri dikkate alınmadan hazırlandığı üzerinde sıkça durulmaktadır (Özbay, 2010: 160). Ayrıca Türkçe ders kitapları metin çeşitliliği açısından kısıtlıdır. Daha çok hikâye türündeki anlatısal metinlere, basit şiirlere, zaman zamanda söyleşimsel metinlere yer verildiği görülmektedir. Çalışma

kitapları ve etkinlikler incelendiğinde de metin çalışması kavramının olmadığı görülmektedir (Yağmur, 2011: 210). Öğrenci düzeyine uygun kaliteli metinlerin ve bu metinleri anlamaya dönük etkinliklerin yetersizliğinin altında eğitim seviyesine uygun metin yazma çalışmalarının yeterli olmaması yatmaktadır. Duman'ın (2010: 286) da üzerinde durduğu gibi ülkemizde yakın zamana kadar *çocuğa göre/çocuk için* edebiyat olup olamayacağı tartışılmış, yaş gruplarına ve eğitim programlarına göre metin yazma/kullanmanın önemi yeni yeni kabul görmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak edebî açıdan gayet iyi olsa da programa ve seviyeye uygunluk açısından anılan nitelikleri taşıyan orijinal metin, yazık ki yok denecek kadar azdır.

Öğretmenler açısından ders kitapları açık ve güvenilir metin kaynakları sunmadığı sürece orijinal metinlere ulaşılması zordur. Bu nedenle düzenli olarak ders kitaplarını kullanan öğretmenlere bu metinlerin nasıl seçilip düzenlendiğine dair bilgileri en iyi şekilde edinme fırsatı verilmelidir (Clavel-Arroitia ve Fuster-Márquez, 2014: 133). Bu noktada öğretmenlere alan bilgisiyle öğretimi zenginleştirme gibi önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler derslerde öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecek etkinliklere yer vermeli, gerektiğinde metne müdahale ederek dersin hedeflerine uygun metinler üretmelidir.

Metinlerle ilgili olarak yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmenler, araç-gereç eksikliği açısından sıkıntılar yaşadıklarını, ders kitaplarında yer alan metinlerin uzun, yetersiz ve öğrenci seviyesinin üstünde olduğunu belirtmişlerdir. Bu sıkıntılar giderildiğinde programın daha etkin ve verimli olacağını dile getirmişlerdir (Güven, 2011). İlköğretim sekizinci sınıf Türkçe ders kitaplarındaki dinleme metinlerinde, tema-metin uyumunun genel anlamda yetersiz düzeyde olduğu görülmektedir. Öte yandan, metinlerin büyük çoğunluğunda karamsarlık, şiddet, argo, insani değerlere aykırılık içeren anlatımların var olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıcadinleme metinlerinin bağdaşıklık ve tutarlılık açısından yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Gündoğdu, 2011). Duman (2005) "Türkçe Eğitiminde Yazdırma Çalışmaları" adlı çalışmasında dikte çalışmalarıyla verilecek yazma eğitiminin öğretmenin gerektiğinde amacına uygun metin hazırlayabilmesi için büyük önem taşıdığı üzerinde durur.

Türkçe öğretiminde kullanılan metinler öğrenme sürecinin en önemli aracıdır. Türkçe ders kitaplarının birtakım problemler taşıdığı araştırmalarla ortaya konulmuş, bu kitaplardaki metinlerin eğitsel açıdan yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla öğretim sürecinin başarısında önemli bir rol üstlenen öğretmenlerin bu metinleri derste işlerken çok dikkatli olması gerekir. Var olan metnin öğrenciye uygun olmadığını ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veremeyeceğini düşündüğünde metne müdahale edebilmeli ya da kendisi yeni bir metin yazabilmelidir. Öğretim materyali olabilecek nitelikte metin yazma öğretmenlerden beklenen bir yeterlidir. Amacına uygun metin yazma becerisi de öğretmenlerin eğitim süreçlerinde edinmesi gereken bir beceridir. Bu noktada öğretmen adaylarının amaca uygun metin yazma konusundaki düşünceleri önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı da Türkçe öğretmeni adaylarının eğitim ortamlarında ihtiyaç duydukları niteliklerde amaca uygun metin yazma konusundaki düşüncelerini belirlemektir.

Araştırmanın alt amaçları ise şöyledir:

- a) Öğretmen adaylarının yazmada kendilerini yeterli gördükleri metin türlerinin,
- b) Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazma gerekliliği ile ilgili düşüncelerinin,
- c) Öğretmen adaylarının işlenecek ders konusu hakkında metin yazabilme konusunda kendi yeterlikleriyle ilgili düşüncelerinin ve
- d) Öğretmen adaylarının derste işleyecekleri konuyla ilgili metin yazarken dikkat edecekleri hususların belirlenmesidir.

Yöntem

Türkçe öğretmeni adaylarının amaca uygun metin yazma konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma nitel araştırma yöntemine göre düzenlenmiş, veriler yazılı görüş formu kullanılarak toplanmış ve nitel analiz yapılarak çözümlenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya Gazi Üniversitesinden 39, Mustafa Kemal Üniversitesinden 51, Yüzüncü Yıl Üniversitesinden 40 olmak üzere toplam 130 Türkçe öğretmeni aday katılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde verilerin toplanmasındaki kolaylık, ekonomiklik ve kontrolün sağlanması için araştırmacının kolaylıkla ulaşabileceği gruplar tercih edilmiştir. Katılımcılarla ilgili bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Çalışma Grubuna Ait Kişisel Bilgiler

Kişisel bilgiler	Çalışma grubundaki üniversiteler				
	GÜ	MKÜ	YYÜ	Toplam	
Cinsiyet	Kız	26	21	12	59
	Erkek	13	30	28	71
	Toplam	39	51	40	130
Öğretim türü	1. öğretim	18	26	24	68
	2. öğretim	21	25	16	62
	Toplam	39	51	40	130

GÜ: Gazi Üniversitesi; MKÜ: Mustafa Kemal Üniversitesi; YYÜ: Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Araştırmanın çalışma grubunda Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği 4. sınıf öğrencisi olan 130 Türkçe öğretmen adayı bulunmaktadır. Katılımcılardan 59'u kız, 71'i erkek öğrencidir. Toplamda 68'i 1. öğretim, 62'si 2. öğretim programında öğrenim gören öğrenciye ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Türkçe öğretmeni adaylarının öğretim materyali niteliği taşıyacak nitelikte amaca uygun metin yazma konusundaki düşüncelerini belirlemek amacıyla yazılı görüş formu hazırlanmıştır. Hazırlanan görüş formunda yer alan sorularla ilgili olarak üç Türkçe Eğitimi alan uzmanı ve Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersini yürüten bir Eğitim Bilimleri uzmanının görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme formu yeniden düzenlenerek formda 4 açık uçlu soruya yer verilmiştir.

Araştırmanın bulgularına temel oluşturan verilerin toplanması sürecinde öncelikle ilgili üniversitelerde öğrencilerin derslerini yürüten öğretim üyelerinden izin alınmış ve öğrencilerin gönüllüğü doğrultusunda ders saati içinde uygulamalar yapılmış, çalışmanın amacı ve önemi katılımcılara açıklanmıştır

Verilerin Analizi

Çalışmada elde edilen veriler nitel çözümleme tekniklerine göre analiz edilmiştir. Nitel araştırmalarda veri analizi verilerin organize edilerek hazırlanması, kodlama yoluyla verilerin azaltılarak yoğunlaştırılması ve bu sonuçların rakamlar, tablolar ve tartışma yoluyla sunulmasıyla gerçekleştirilir (Cresswell, 2007: 148; Liamputtong, 2009: 279). Görüş formlarının analizinde içerik analizi yapılmıştır. Analiz sürecinde takip edilen işlem basamakları verilerin toplanması, temaların bulunması, verilerin temalara ve kodlara göre düzenlenmesi, bulguların yorumlanması şeklindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227).

Analiz sürecinde öğretmen adaylarının görüşleri yargı bildiren ifadeler şeklinde kodlanmaya çalışılmıştır. Örneğin; Ö5'e ait "Belli birikim ve denemeden sonra yazabilirim." cümlesinden "birikim" ve "deneyim" olarak iki ayrı kod elde edilmiştir. Kodlama sürecinde tekrar eden kodların yanına bir işaret konarak frekans belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca kodları temsil ettiği düşünülen cümleler not alınmış ve kodlar örnek cümlelerle desteklenmeye çalışılmıştır.

Görüşme formlarının analiz güvenilirliğini sağlamak amacıyla verilerin bir kısmı (%10) araştırmacı ve bir Türkçe Eğitimi alan uzmanı tarafından ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Değerlendirme işlemi bittikten sonra bir araya gelinmiş ve araştırmacılar elde ettikleri kodları karşılaştırmış, fikir birliği sağlanan kodlar kabul edilip, farklı olan görüşler üzerinde tartışılmış ve görüş birliği sağlanmıştır. Kodlamalar arasında tam bir birlik sağlandıktan sonra araştırmacı analize devam etmiştir.

Bulgular

Öğretmen adaylarına uygulanan görüş formu aracılığıyla kendilerini yeterli gördükleri metin türleri, meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazmalarının gerekliliği ile ilgili düşünceleri, bu konuda kendi yeterlikleriyle ilgili algıları ve derste kullanmak üzere metin yazsalar dikkat edecekleri hususlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Öğretmen Adaylarının Yazmada Kendilerini Yeterli Gördükleri Metin Türleri

Öğretmen adaylarının kendilerini hangi türde metinler yazmada yeterli gördüklerini belirlemek amacıyla yöneltilen soruya karşın öğretmen adaylarından dördü kendini herhangi bir metin türünde yazabilecek yeterlikte görmediğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kendilerini yeterli gördükleri metin türlerine ilişkin bilgiler Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Kendilerini Yeterli Gördükleri Metin Türlerine Ait Bilgiler

Kodlar	Alt kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Deneme (f=64)	Rahat ifade	17	"Duygu ve düşüncelerimi daha rahat ifade edebiliyorum."
	Sınırlandırmama (konu)	11	"Konu olarak beni sınırlandırmıyor."
	Özgür hissetme	11	"Yazarken kendimi daha özgür hissediyorum."
	Kanıtlanma olmaması	7	"Deneme herhangi bir şeyi kanıtlanma çabası götürmez."
	İlgi ve yeterlik	3	"Türe olan ilgim yeterliğimin her geçen gün artmasını sağlıyor."
	Sınırlandırmama (biçim)	3	"Çeşitli biçimsel kurallara bağlı kalmadan tabii bir şekilde ifade edebiliyorum."
Öyküleyici metin (f=58)	İlgi ve Yeterlilik	9	"Bu türü seviyorum ve kurgusunu daha iyi yapabiliyorum."
	Geniş hayal gücü	8	"Hayal gücümün geniş olduğunu biliyorum."
	Olaya dayanma	5	"Olaya dayalı bir tür olduğu için daha fazla ilgimi çekiyor."
	Duygular	5	"Kendimi duygularımı daha rahat ifade edebiliyorum."
	Yakınlık	5	"Yazıldığı dilin bana yakın olması."
	Kolaylık	4	"Öyküleyici metin yazmak benim için daha kolaydır."
	Özgürlük	4	"Kendimi daha özgür hissediyorum ."
Şiir (f=43)	Şiirsel dil	8	"Duygularımı şiirsel bir dille ifade etmekten hoşlanıyorum."
	Duygulara tercümanlık	8	"Kişinin duygu ve düşüncelerini en iyi tercüme eden tür."
	Özgürlük	7	"Yazarken kendimi daha özgür hissediyorum."
	İlgi	4	"Şiire karşı ilgim var."
	Hayal gücü gücü	2	"Hayal gücümün geniş olduğunu biliyorum."

Bilgilendirici metin (f=25)	Nesnellik	4	"Hayal gücü istemiyor."
	Kolaylık	3	"Bu türde yazarken sıkıntı çekebileceğimi sanmıyorum."
	Araştırma	3	"Araştırma yapıp sonuçlarını yazabiliyorum."
	Zevk alma	3	"Fikir yazıları üretmekten hoşlanıyorum."
	Bilgi verme	2	"Bilgi vermeyi gerektiren metinlerde daha iyi yazıyorum."
	Rahatlık	2	"Bilgilendirici metinler yazarken kendimi daha rahat hissediyorum."

Not: Bazı öğretmen adayları birden fazla metin türünde kendini yeterli gördüğünü belirtmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının kendilerini en yeterli gördüğü metin türünün düşünceye dayalı metin türlerinden deneme olduğu görülmektedir. Bunu öyküleyici metin, şiir ve bilgilendirici metin takip etmektedir. Öğretmen adaylarının kendilerini deneme türünde metinler yazmada yeterli görmelerinin en önemli gerekçesi duygu ve düşünceleri rahat ifade edebilmedir. Öğretmen adayları bunun dışında konu sınırlamasının olmaması, yazarken kendini daha özgür hissetme, herhangi bir şeyi kanıtlama çabası gütmemesi, vb. gerekçeler de sunmuşlardır.

Öyküleyici metin türünde yazmada kendini yeterli gören öğretmen adaylarının en önemli gerekçeleri öyküleyici metinde hayal gücünün geniş olması, olaya dayalı bir tür olması, duygulara tercüman olması, öyküleyici anlatıma yakınlık hissetme şeklindedir.

Şiir türünde metinler yazmada kendini yeterli gören öğretmen adaylarının gerekçelerinden bazıları duyguların şiirsel bir dille ifade edilmesi, şiirin duygulara tercüman olması, şiire olan ilgi, şiir yazarken kendini özgür hissetmedir.

Bilgilendirici metinlerin nesnel olması, yazmanın kolay olması, araştırma yapabilme olanağı sunması öğretmen adaylarının kendilerini bu türde yeterli görmelerinin gerekçelerindedir.

Öğretmen Adaylarının Meslek Hayatlarında Ders Konusuyla İlgili Metin Yazma Gerekliği İle İlgili Düşünceleri

Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazmalarının gerekli olup olmadığıyla ilgili düşüncelerini belirlemek üzere yöneltilen soruya verilen cevaplara göre öğretmen adaylarının çoğunluğu (f=90) meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazmaları gerektiğinde yazabileceğini düşünmektedir. Bir kısmı ise bunun gerekli olmadığı (f=28) görüşündedir. 12 öğretmen adayı ise "olabilir" şeklinde cevap vermiştir.

Öğretmen adaylarının meslek hayatlarında metin yazmalarının gerekli olduğuna dair cevapları "öğretmen", "öğrenci", "ders kitapları ve metinler", "öğrenme öğretme süreci" temalarında incelenmiştir. Bu temalardaki kodlar öğretmen adaylarının gerekçeleri ve görüşlerinden alınan örnek cümlelerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Tema: Öğretmen

Meslek hayatlarında ders konusuyla ilgili metin yazmalarının öğretmen açısından gerekli olduğunu düşünen öğretmen adaylarının "öğretmen" temasındaki gerekçeleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3: Meslek Hayatlarında Metin Yazmalarının Öğretmen Açısından Gerekli Olduğunu Düşünenlerin Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Öğretmen yeterliği	14	"İhtiyaca göre bir öğretmen olarak ben de metin üretebilmeliyim."
Metinlerin yetersizliği	12	"İşlememiz söylenen bir metni beğenmediğimizde alternatif oluşturabilmeliyiz."
Konuya hâkim olma	4	"Bir konuyla ilgili metin yazıyorsanız konuya hâkimsiniz demektir."
Yazma becerisini geliştirme	4	"Metin yazma konusunda kendimizi geliştirebiliriz."
Alana hakim olma	3	"Öğretmenin alanına hâkim olduğunun göstergesidir."
Kitaptan bağımsızlık	3	"Sadece kitaba bağlı kalmamak için yazmalıyım."
Nitelik	3	"Öğretmen kendi niteliğini ortaya koyar."
Bilgi	3	"... Konuyla ilgili bilgimizi daha da derinleştirebilir."
Örnek olma	2	"Her öğretmen öğrenciden bir konuyla ilgili yazı yazmasını nasıl istiyorsa en azından kendisi de yazabilmelidir."

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarına göre ders konusuyla ilgili metin yazma öğretmen yeterliğini göstermektedir. Öğretmenler metinlerin yetersiz olduğunu düşündüklerinde kendileri metin yazabilmelidir. Öğretmenin metin yazması konuya ve alana hakim olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda öğretmenin kitaba bağımlı kalmasını önlemektedir.

Tema: Öğrenci

Öğretmen adaylarından mesleki hayatlarında dersle ilgili bir konuda metin yazmalarının öğrenci açısından gerekli olduğunu düşünenlerin gerekçeleri şunlardır

Tablo 4: Meslek Hayatlarında Metin Yazmalarının Öğrenci Açısından Gerekli Olduğunu Düşünenlerin Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Model olma	8	"Derste işleyeceğimiz konuyla ilgili metinler yazarak sınıfa getirmemiz öğrencilere model olmak açısından önemlidir."
Örnek metin	7	"Öğrencilerin somut örnek görmeleri açısından gereklidir."

İlgi çekme	5	"Öğrencilerin derse daha iyi konsantre olmalarını sağlar."
Başarıya katkı	3	"Öğrenci derste başarılı olması gerektiğini düşünür."
Beklenti	3	"Öğrencilerin bu yönde beklentisi olacaktır."
Hedef kitle	3	"Öğretmen olarak sınıfı en iyi ben tanırım."

Tablo 4 incelendiğinde öğretmen adaylarının çoğu meslek hayatlarında metin yazmalarının öncelikle öğrencilere model olmak için gerekli olduğunu düşünmektedir. Öğrencilere örnek metin sunmak, derse ilgilerini çekmek, başarıya katkı sağlamak öğretmen adaylarının üzerinde durdukları diğer sebeplerdendir.

Tema: Ders Kitapları ve Metinler

Ders kitapları ve metinlerdeki birtakım sorunlardan dolayı öğretmenlerin ders konusuyla ilgili metin yazması gerektiğini düşünen öğretmen adaylarının gerekçeleri şunlardır:

Tablo 5: Meslek Hayatlarında Metin Yazmalarının Ders Kitapları ve Metinler Açısından Gerekli Olduğunu Düşünenlerin Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Metinlerin yetersizliği	18	"Ders kitaplarındaki metinler yetersiz."
Seviyeye uygun olmama	5	"Ders kitaplarındaki metinler öğrenci düzeyinin üstünde oluyor."
Kazanımları karşılayamama	4	"Metin kazanımı karşılamada yetersiz kaldığında yazarım."
Hazır metin bulamama	3	"Konuyu işlemek için uygun, hazır bir metin bulamazsam yazarım."
Temayı yansıtmama	2	"Bazı konularda kitapta verilen metinler temayı yansıtmıyor."
Kaynak yetersizliği	2	"Ders kitapları ve benzer kaynaklar yetersiz kalıyor."

Öğretmen adayları ders kitapları ve metinlerdeki birtakım sorunlardan dolayı kendilerinin metin yazmalarının gerekli olduğunu düşünmektedir. Öğretmen adaylarına göre ders kitaplarındaki metinlerin yetersizliği, bu metinlerin öğrenci seviyesine uygun nitelikte olmaması, metinlerin kazanımları karşılamada yetersiz kalması gibi nedenler onların metin yazmalarını gerekli kılmaktadır.

Tema: Öğrenme-Öğretme Süreci

Öğretmen adaylarından bazıları metin yazmalarını öğrenme-öğretme süreci açısından da gerekli görmektedir. Bu düşüncedeki öğretmen adaylarının gerekçeleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 6: Meslek Hayatlarında Metin Yazmalarının Öğrenme-Öğretme Süreci Açısından Gerekli Olduğunu Düşünenlerin Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Katkı sağlama	11	"Öğrenme öğretme sürecine faydası olacaksa yazarım."
Verimlilik	4	"Ders daha verimli hale gelecektir."

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Amaca Uygun Metin Yazma İle İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi

Renklilik	2	"Bu durum derse renk katacaktır."
Anlaşılabilirlik	2	"Bazı konuların anlaşılabilirliğine ve etkili olmasına daha fazla katkı sağlar."

Öğretmen adayları kendilerinin metin yazmalarının öğrenme-öğretme sürecine katkısı, dersin verimliliği, derse renk katması, konuların anlaşılır olmasına katkı sağlaması açısından gerekli olduğunu düşünmektedir.

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarından bazıları ders konusuyla ilgili metin yazmalarının gerekli olmadığını düşünmektedir. Öğretmen adaylarının gerekçeleri şöyledir:

Tablo 7: Meslek Hayatlarında Ders Konusuyla İlgili Metin Yazmalarının Gerekli Olmadığını Düşünen Öğretmen Adaylarının Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Var olan metinler	8	Zaten kitapta yeterince metin var
Ek kaynaklar	7	Yazılmış bir sürü metin var. Onlardan faydalanmayı tercih ederim
Uzmanlık	7	Derste işlenecek konuyla ilgili metinler yazmak yetkinlik ister
Yetersizlik	4	Öyle bir beceriye sahip değilim

Öğretmen adaylarına göre derste kullanmak için ders kitaplarındaki metinler yeterli düzeydedir. Ders kitaplarındaki metinler yetersiz kaldığında da var olan metinlerden yararlanılabilir. Öğretmen adaylarına göre ders konusuyla ilgili metin yazmak yetkinlik ister. Öğretmenin derste işlemesi gereken metinleri etkili bir biçimde kullanması yeni bir metin yazmasından daha önemlidir.

Öğretmen Adaylarının Ders Konusu İçin Metin Yazabilme Konusunda Kendi Yeterlilikleriyle İlgili Görüşleri

Öğretmen adaylarının derste işleyecekleri konuyla ilgili metin yazmaları gerektiğinde yazıp yazamayacaklarına dair düşüncelerini belirlemek üzere yöneltilen soruya karşılık 103 öğretmen adayı ders konusuyla ilgili metin yazabileceğini belirtmiştir. Böyle bir durumda metin yazamayacağını belirtenlerin sayısı 13'tür. 14 öğretmen adayı da kesin bir cevap vermemiştir. Ders konusuyla ilgili metin yazabileceğini düşünen öğretmen adaylarının gerekçeleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Ders Konusu İçin Metin Yazmaları Gerektiğinde Yazabileceğini Düşünen Öğretmen Adaylarının Gerekçeleri

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerine örnekler
Yeterlilik	55	"Yazmada sıkıntı çekmeyeceğimi düşünüyorum."
Yeterli eğitim	23	"Gördüğümüz mesleki eğitim bizi buna alıştırmıştır."
Bilgili olma	21	"Hakkında yeterli bilgi sahibi olduğum konuda rahatlıkla yazabileceğimi düşünüyorum."
Kısmen yeterlilik	10	"Yazdığım metnin kalitesi konusunda bir şey diyemem."

Gerekli görme	6	"Gerekli olduğu zaman mecbur yazarım."
Metin türü	5	"Metin türüne bağlı olarak metnin kalitesi değişir."
Mecburiyet	4	"Zorunluluk halinde bir metin yazabilirim."
Öğrenci yararı	4	"Öğrencilere fayda sağlama noktasında yararlı olabilir."

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde çoğunluğunun (f=55) ders konusu için metin yazma noktasında kendini yeterli gördüğü anlaşılmaktadır. Öğretmen adaylarından bazıları üniversitede aldıkları eğitimin kendilerini bu konuda geliştirdiğini belirtmektedir. Öğretmen adaylarına göre konuyla ilgili bilgilerinin olması, araştırma yaptıktan sonra yazmak, gerekli olduğuna inandığında yazmak, vb. sebepler ders konusuyla ilgili metin yazmalarının gerekçelerindedir.

Ders konusu için metin yazması gerektiğinde yazamayacağını belirten öğretmen adaylarının en önemli gerekçesi kendilerini yeterli görmemeleridir.

Metin yazabilme konusunda kesin bir yargı belirtmeyen öğretmen adayları metin türüne ve konusuna bağlı olarak değişeceğini, bu konuda emin olmamakla birlikte kısmen yazabileceklerini belirtmişlerdir.

Öğretmen Adaylarının Derste İşleyecekleri Konuyla İlgili Metin Yazdıklarında Dikkat Edecekleri Hususlar

Ders konusuyla ilgili metin yazarken dikkat edecekleri hususları belirlemek amacıyla öğretmen adaylarına yöneltilen soruya verdikleri cevaplar "öğrenci", "dil ve anlatım", "konu/içerik", "program ve kazanımlar" temalarında değerlendirilmiştir. Bu temalar ve kodlar tablolar halinde sunulduktan sonra öğretmen adaylarının görüşleriyle örneklendirilmeye çalışılmıştır.

Tema: Öğrenci

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken öğrenciler açısından dikkat edeceklerini belirttikleri hususlar Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9: Öğretmen Adaylarının Metin Yazarken Öğrenci Açısından Dikkat Edecekleri Hususlar

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerine örnekler
Seviyeye uygunluk	83	"Öğrenci düzeyi."
İlgi çekme	18	"Öğrencinin ilgisini nasıl çekebileceğime dikkat ederim."
Hazırbulunuşluk	15	"Öğrencinin konuyla ilgili ön bilgilerini dikkate alırım."
Beklenti	7	"Öğrencinin ilgi ve isteklerine bakarım."
Hitap etme	7	"Tam olarak öğrenciye hitap etmeli."
İhtiyaçlar	5	"Öğrencilerin ihtiyacına cevap vermesi."
Bilişsel, duyuşsal, gelişimsel özellikler	4	"Öğrencinin bilişsel, duyuşsal anlamda fikir ve anlam yükleyebileceği türde yazmaya çalışırım."

Öğretmen adaylarının ders konusu ile ilgili metin yazarken en çok dikkat etmeleri gerektiğini düşündükleri en önemli özellik öğrenci seviyesine uygun olmasıdır. Öğretmen adayları metinlerin öğrencinin ilgisini çekecek nitelikte, onların

hazır bulunuşluğuna uygun, beklentilerine cevap veren ve öğrenciye uygun yapıda metinler olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Tema: Dil ve Anlatım

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken *dil ve anlatım* açısından dikkat edecekleri hususlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 10: Öğretmen Adaylarının Metin Yazarken Öğrenci Açısından Dikkat Edecekleri Hususlar

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Açıklık ve anlaşılabilirlik	27	"Anlatımın açık, net, sade olması."
Tür özellikleri	22	"Metnin türüne ait özellikleri metin içinde göstermeye çalışırım."
Yazım-noktalama	17	"Yazarken noktalama işaretlerine dikkat ederim."
Dil ve anlatım	17	"Metnin dil ve anlatımını dikkate alırım."
Kelimeler	9	"Yabancı kelimelerden arınmış olmasına dikkat ederim."
Uzunluk	8	"Metnin çok kısa ya da uzun olmaması gerekir."
Üslup	6	"Üslubumda öğrencileri dikkate alırım."

Tablo 10 incelendiğinde öğretmen adaylarının metin yazarken dikkat edeceklerini belirttikleri özelliklerin en başında anlatımın açık ve anlaşılır olması ve türünün özelliklerini yansıtmaması gelmektedir. Yazım noktalama, dil ve anlatım, kullanılan kelimeler ve metnin uzunluğu öğretmen adaylarının dikkat edecekleri diğer özelliklerdir

Tema: Konu/İçerik

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken *konu/içerik* açısından dikkat edecekleri hususlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11: Öğretmen Adaylarının Metin Yazarken Konu/İçerik Açısından Dikkat Edecekleri Hususlar

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Konu	46	"Derste işlenecek konunun içeriğine uygun olarak yazmaya çalışırım."
Amaç	9	"Vermek istediğim mesajı taşıyor mu diye bakarım."
Eğlenceli	8	"Öğrencilere öğretirken eğlendirecek bir yazı olmasına dikkat ederim."
Bilgi	7	"Öğrencilerin bilgilenmesine yardımcı olmaya çalışırım."
Tutarlılık	7	"Paragraflar arası anlam bağına iyi kurmaya çalışırım."
Yaşama yakınlık	5	"Daha çok günlük hayattan örnekler kullanmaya dikkat ederim."

Araştırma	4	"Konuyla ilgili geniş bir literatür taraması yapıp gerekli alt yapıyı oluştururum."
Kültürel öğeler	4	"Kültürel öğelerin mevcut olduğu bir metin ortaya koymaya çalışırım."
Konuyu sınırlandırma	3	"Genel bir çerçeve oluşturup bunun etrafında konuyu sınırlandırırım."
Planlılık	2	"Metnim bir plan dâhilinde olmalıdır."
Ahlaki değerler	2	"Metne ahlaki yönden de dikkat ederim."

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken konu/içerik açısından dikkat edeceklerini belirttikleri en önemli husus metinlerin derste işlenecek konuya uygun olmasıdır. Metnin amacına uygunluğu, eğlendirirken öğretmesi, bilgi vermesi, tutarlı olması, öğrencinin yaşantısına yakın örnekler vermesi dikkat edeceklerini belirttikleri diğer hususlardandır.

Tema: Program/Kazanımlar

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken program/kazanımlar açısından dikkat edecekleri hususlar ise şunlardır:

Tablo 12: Öğretmen Adaylarının Metin Yazarken Program/Kazanımlar Açısından Dikkat Edecekleri Hususlar

Kodlar	f	Öğretmen adaylarının görüşlerinden örnekler
Kazanımlar	27	"Kazanımları vermek için uygun olup olmadığına bakarım."
Tema	9	"Temaları dikkate alırım."
Temel dil becerileri	2	"Anlama ve anlatma becerilerinin hedeflerine uygunluğuna bakarım."

Tablo 12 incelendiğinde metinlerin kazanımlara uygun olması, temayla bağlantısının iyi olması ve dört temel beceriye uygunluğu öğretmen adaylarının program/kazanımlar kategorisinde dikkat edeceklerini belirttikleri en önemli gerekçeleridir.

Tartışma ve Sonuç

Elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları kendilerini deneme türünde yeterli gördüklerini belirtmişlerdir. Öyküleyici metin öğretmen adaylarının kendilerini yeterli gördükleri ikinci türdür. Burada dikkat çeken husus öğretmen adaylarının denemeyi düşünceye dayalı ya da bilgilendirici metinler olarak adlandırılan metin türlerinden ayrı olarak gördükleridir. İlgili alan incelendiğinde düşünceye dayalı türler deneme, makale, söyleşi ve eleştiri şeklinde tasnif edilmiştir (Aytaş, 2006). Metin türleriyle ilgili yapılan bir başka tasnif ise bilgilendirici, öyküleyici ve şiir türleridir. İçinde deneme, makale, vb. türlerin yer aldığı metinler bilgilendirici metinler olarak sınıflandırılmaktadır (Çeçen, 2011: 132; Adalı, 2004: 223- 232). Denemeyi ayrı bir tür olarak düşünen öğretmen adayları kendilerini bu konuda diğer türlere göre (bilgilendirici, öyküleyici, şiir) daha yeterli görmektedir.

Öğretmen adaylarından neden bu metin türlerinde kendilerini yeterli gördüklerini gerekçelendirmeleri istenmiştir. Deneme türünde metin yazmada kendini yeterli gören öğretmen adaylarına göre duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilme, konu sınırlamasının olmaması ve yazarken kendini daha özgür hissetme bu türde kendilerini yeterli görmelerindeki önemli etkenlerdir.

Öyküleyici metin türünde yazmada kendini yeterli gören öğretmen adaylarının gerekçelerine bakıldığında hayal gücünün geniş olması, olaya dayalı bir tür olması, duygulara tercüman olması, kendini özgür hissetme en çok öne çıkan kodlardır. Öyküleyici metinlerin yapısına bakıldığında da olaya dayalı türlerden olan bir roman ya da öykünün hayal gücümüzü harekete geçirerek bizi eğlendirdiği, bazı hikâye edici metinlerde ise bize sadece ne olduğu hakkında herhangi bir yorum katılmadan olayların anlatıldığı görülür (Özkara, 2007: 41-42). Öyküleyici metinlerin hayal gücüne ve olaya dayalı olmasının öğretmen adaylarının bu türe olan yatkınlığını önemli ölçüde etkilediği düşünülmektedir.

Kendini şiir türünde yazmada yeterli gören öğretmen adaylarının gerekçeleri incelendiğinde duyguları şiirsel bir dille ifade etme, duygulara tercüman olması, türe olan ilgi dikkat çeken kodlardır. Şiirde dilin olanaklarını kullanarak, estetik bir üslupla duygu ve düşüncelerin aktarılması söz konusudur. Öğretmen adaylarının öne çıkan görüşlerinden şiirsel dille ifade etme ve duygulara tercüman olması da bu noktada dikkat çekmektedir.

Öğretmen adaylarından kendilerini bilgilendirici metin türünde yeterli görenlerin belirttikleri nesnel olması, yazmanın kolay olması, araştırma yapabilme olanağı sunması gibi birtakım gerekçeleri diğer türlerin tersi bir özellik göstermektedir. Konuyla ilgili tanımlar incelendiğinde bilgilendirici metinler; düşünsel metin ya da kullanmalık metin olarak da adlandırılırlar. Bilgilendirici metni okuyan kişi, olay ve olguların gerçekliğini gözlem ve deneyimleriyle denetlediğinden, bu tür metinler doğrudan doğruya yaşanan dünyadan söz ederler (Adalı, 2004: 223- 232). Bilgi vermek amacıyla yazılan bu metinlerde tanımlar, tasvirler, bir süreç üzerine yazılmış raporlar, bir konu hakkında tarihi bilgiler ve tablolar bulunabilir (Behrens ve Rosen, 1997'den aktaran Özkara, 2007: 37). Bilgilendirici metinlerin yapısı itibarıyla gerçekliğe dayanması, nesnel olması ve okuyan herkes için aynı anlamları taşıyor olması dikkat çekmektedir. Bu durum öğretmen adaylarının kişisel duygu ve düşüncelerin devreye girmediği bu metin türünde yazmada kendilerini yeterli görmelerini sağlayan önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmen adaylarının çoğunluğu öğretmenlik yaparken derste işleyecekleri konuyla ilgili bir metin yazmalarının gerekli olduğunu düşünmektedir. Bu düşüncelerin gerekçeleri "öğretmen", "öğrenci", "ders kitapları ve metinler", "öğrenme öğretme süreci" olmak üzere dört temada karşımıza çıkmaktadır.

Derste işlenecek konuyla ilgili metin yazmanın öğretmen açısından gerekli olduğu düşüncesine göre öğretmen ders kitabındaki metni yetersiz görüyorsa kendisi metin yazabilmeli ve öğretmen bu yeterlikte olmalıdır. Öğretmenin ders

konusuyla ilgili metin yazması konuya, aynı zamanda alana hâkim olduğunu gösterir. Bu durum aynı zamanda öğretmenin kitaba bağlı kalmasını önler. Yıldız ve diğ.'nin (2010) de belirttiği gibi yazma öğretimi oyun ve eğlence eşliğinde öğrencilerin düşünme korkularını izole ederek cesaretlendirmeyle, seviyelerine uygun zevkli yazış türleri ve etkinlikleriyle yazmaya alıştırmaya çalışmaları yapmakla başarıya ulaşır. Bu uygulamaların başarıya ulaşması da alanına hâkim, öğretmenlik niteliklerine olması gereken düzeyde sahip öğretmenlerle mümkündür.

Derste işlenecek konuyla ilgili metin yazmanın öğrenci açısından gerekli olduğu düşüncesine göre öğretmenler öğrencilere model olmak, öğrencilerin derse ilgisini çekmek, öğrencilerin örnek metinler görmesini sağlamak için metin yazmalıdır. Öğrencilerden bir konuda metin yazmaları isteniyorsa öğretmenlerin de onlara örnek metinler sunmaları gerekmektedir. Yazma öğretiminde öğretmenler öğrencilere nasıl yazacaklarını göstermeli, öğrenciyi yazacağı konu üzerinde düşünmeye yöneltmeli, öğrenciye değerlendirme ve düzeltmenin nasıl yapılacağını anlatmalıdır (Geist, 2005). Bu noktada öğretmene öğrencilere örnek olmak, onları doğru yönlendirmek ve dönüt vermek görevleri düşmektedir.

Öğretmenin derste işlenecek konuyla ilgili metin yazmasının ders kitapları ve metinler açısından gerekli olduğunu düşünen öğretmen adaylarının görüşlerinde öne çıkan kodlar ise ders kitaplarındaki metinlerin yetersizliği, öğrenci seviyesine uygun olmaması, kazanımları karşılamadaki yetersizliği şeklindedir. Genel olarak bir değerlendirme yapıldığında öğretim ortamlarında program, ders kitapları ve metinlerin içerikleriyle ilgili birtakım problemler yaşanmaktadır. Uygun ve Katrancı'nın (2013) araştırmasında öğretmenler ders kitaplarının yetersizliği, kitaplardaki metinlerin yetersizliği, uzun metinlerin olması, öğrenci seviyesine uygun olmayan metinlerin olması gibi problemlerden bahsetmişlerdir. Güven'in (2011) çalışmasında da öğretmenler, araç-gereç eksikliği açısından sıkıntılar yaşadıklarını, ders kitaplarında yer alan metinlerin uzun, yetersiz ve ağır seviyede olduğunu belirtmişlerdir.

İlkokul ve ortaokullarda kullanılan Türkçe ders kitapları incelendiğinde, çoğunda birtakım yetersizlikler ve gereksiz tekrarların olduğu görülmektedir. Ders kitaplarındaki metinler içyapı olarak incelendiğinde metinler öğrencilerin kelime hazinelerinin geliştirilmesi yönünden eksik, nicelik ve nitelik boyutları açısından belirli bir sisteme sahip değildir (Onan, 2013: 124-125). Ayrıca 2005 Türkçe dersi müfredatına göre hazırlanan ders kitaplarındaki metinler öğrenci seviyesi dikkate alınmadan seçilmiştir. Bazı metinler problemler taşımaya rağmen öğrencileri derse motive edip derse katılımını sağlasa da bazı metinler öğrencilerin okul ve öğrenime karşı olumsuz bir tavır içine girmesine neden olmaktadır (Kırkkılıç ve Maden, 2010: 479-480). Bu çalışmaya katılan öğretmen adayları da ders kitaplarındaki metinlerinin sorunlarının farkındadır.

Derste işlenecek konuyla ilgili metin yazmanın öğrenme-öğretme süreci açısından gerekli olduğunu düşünen öğretmen adaylarına göre öğretmenin metin yazması öğrenme öğretme sürecine katkı sağlar, dersi daha verimli hale getirir ve

derse renk katar. Yazma becerisini geliştirmede öğrencilerin güçlük çekmelerinin yalnızca yazmanın doğasından kaynaklanan sorunlara bağlı olmadığı düşünülmektedir. Türkçe derslerindeki öğrenme-öğretme süreçlerinde gerçekleşen yazma uygulamaları da hem öğrencilerin yazmaya karşı olumsuz tutum geliştirmelerine hem de bunun sonucu olarak yazmayı zor bir beceri olarak algılamalarına neden olmaktadır (Maltepe, 2006: 5)

Öğretmenlerin ders konusuyla ilgili metin yazmalarının gerekli olmadığını düşünen öğretmen adaylarına göre en önemli gerekçeler ders kitaplarında kullanmak için yeterince metin olduğu ve ders kitaplarındaki metinler yetersiz kaldığında öğretmenlerin hazır metinlerden yararlanabileceğidir. Fakat Türkçe ders kitapları her şeyden önce metin çeşitliliği açısından kısıtlıdır. Daha çok hikâye türündeki anlatısal metinlere ve estetik anlayıştan yoksun basit şiir/şiirciklere, zaman zamanda söyleşimsel metinlere yer verildiği görülmektedir. Çalışma kitapları incelendiğinde de durum aynıdır. Etkinlikler incelendiğinde metin çalışması kavramının olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla birbirinden kopuk ve bilişsel işleme düzeyi çok düşük etkinliklerle öğrencilerin dil gelişimini sağlamak mümkün değildir (Yağmur, 2011: 210).

Öğrenci düzeyine uygun kaliteli metinlerin ve bu metinleri anlamaya dönük etkinliklerin yetersizliğinin altında elbette eğitim seviyesine uygun metin yazma çalışmalarının yeterli olmaması yatmaktadır. Duman'ın (2010: 286) da üzerinde durduğu gibi ülkemizde yakın zamana kadar çocuğa göre/çocuk için edebiyat olup olmayacağını tartışılmış, yaş gruplarına ve eğitim programlarına göre metin yazma/kullanmanın önemi yeni yeni kabul görmeye başlamıştır. Buna bağlı olarak edebî açıdan gayet iyi olsa da programa ve seviyeye uygunluk açısından anılan nitelikleri taşıyan orijinal metin, yazık ki yok denecek kadar azdır.

Bu açıklamalar ışığında öğretmen adaylarının ders kitaplarında yeterince metin olduğu yönündeki görüşünün yanıltıcı olduğu söylenebilir. Ders kitaplarında derste kullanılacak metinler olmasına rağmen bu metinler birtakım sorunlar taşımaktadır. Bu gerçeklik dikkate alındığında öğretmene önemli görevler düşmektedir.

Bulgular değerlendirildiğinde öğretmen adaylarının çoğunluğu ders konusuyla ilgili metin yazmaları gerektiğinde yazabileceğini, az bir kısmı da yazamayacağını belirtmiştir.

Ders konusuyla ilgili metin yazabileceğini düşünen öğretmen adaylarının gerekçelerine bakıldığında kendini yeterli görmek, üniversitede aldığı eğitimi yeterli görmek, konuyla ilgili bilgisi varsa yazabileceğine inanmak öne çıkan kodlardır. Ders konusuyla ilgili metin yazamayacağını düşünen öğretmen adaylarının en önemli gerekçesi ise kendilerini yeterli görmemektir. Fakat Türkçe ile ilgili derslere giren öğretmenlerin genel kültür, özel alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi özelliklerinin yeterli düzeyde olması gerekir. Öğretmenler bu bilgilerle yeterli derecede donatılmamışsa yetiştirdikleri öğrencilerin de ana dilini iyi kullanması beklenemez (Açık, 2010: 17). Mesleki bilgi ve alan bilgisi donanımına sahip

öğretmenler dersleri nasıl yürütecekleri konusunda ve bu derslerde kullanılacak materyalleri belirlemede zorlanmayacaklardır. Nitekim mesleki yeterlik konusunda yapılan araştırmalar Türkçe öğretmeni adaylarının konuya uygun yöntem ve araç-gereç belirlemede zorlandıklarını göstermektedir (Uçgun, 2010: 718).

Bağcı'nın (2007) çalışmasında da Türkçe öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun yazılı anlatım becerilerindeki yetersizliklerinden yakındıkları ve meslek hayatlarında da bu alanda sıkıntı çekeceklerine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca öğretmen adaylarının tamamına yakını anlatım türlerinin bütün özellikleriyle uygulamalı olarak işlenmesinin ve ders içi etkinliklerle oluşturulacak küçük gruplarla ortak metin yazma çalışmaları yaptırılmasının verimliliği arttıracığını düşünmektedir.

İlgili araştırmalar ve bu araştırmanın sonuçları öğretmenlik eğitiminde alınan dersler ve bu derslerin uygulamaya dönük olmasının öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazmada kendilerini yeterli görmelerini önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.

Öğretmen adaylarına ders konusuyla ilgili bir metin yazmaları gerektiğinde nelere dikkat edecekleri hususundaki soruya verilen cevaplar incelendiğinde "öğrenci", "dil ve anlatım", "konu/içerik", "program/kazanımlar" şeklinde dört tema elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili bir metin yazarken öğrenci açısından dikkat edecekleri hususlar öğrenci seviyesine uygun olması, öğrencinin ilgisini çekecek olması, öğrencilerin hazır bulunuşluğu, öğrencilerin beklentisi şeklindedir. Öğretmen adaylarının dil ve anlatım açısından dikkat edecekleri hususlar anlatımın açık ve anlaşılır olması, türünün özelliklerini yansıtması, yazım-noktalama, dil ve anlatım şeklinde sıralanmaktadır. Dersle ilgili metin yazarken öğretmen adaylarının konu/içerik açısından dikkat edecekleri hususlardan öne çıkanlar derste işlenecek konuya uygun olması, amaca uygunluğu, eğlendirirken öğretmesi, bilgi vermesi, tutarlı olması ve konunun sınırlandırılmasıdır. Program /Kazanımlar açısından öğretmen adaylarının ders konusuyla ilgili metin yazarken dikkat edecekleri hususlardan en çok dikkat çekenleri ise kazanımlara uygunluğu, temayla ilgili olmasıdır.

Ders kitaplarında bulunan metinler vasıtasıyla öğrencilerin Türkçenin güzelliklerini görmeleri, kurallarını öğrenmeleri ve Türk dilini en güzel şekilde kullanmaları sağlanır (Özbay, 2006: 171). Derslerde kullanılacak metinlerin hedef kitlenin seviyesine, Türkçe dersinin amaçlarına uygun olması gerekir (Duman, 2003: 152). Öğretmenler derslerde kullanılan bu metinlerin seçimine özen göstermeli, öğrenciler ders içi ve ders dışı etkinliklerle seviyelerine uygun metinlerle buluşturulmalıdır (Göçer, 2010: 342-343). Ayrıca kitaplara seçilen metinlerin çocukların ilgi ve isteklerine cevap verebilecek nitelikte olması sağlanmalıdır. Sadece kazanımlar değil çocuğun gelişim özellikleri ve toplumsal gereksinimleri de dikkate alınarak metinler seçilmelidir (Kırkkılıç ve Maden, 2010: 480).

Programa ve araştırmacılara göre metinlerde bulunması gereken niteliklere bakıldığında çocuğa görelilik, güncellik, türünün en güzel örneklerini temsil etmesi, çocuğa birtakım değerleri vermeyi hedeflemesi, çocuğun Türkçeyi sevip ve güzel kullanmasını sağlaması, kişisel, sosyal, dilsel, psikolojik yönden gelişmesini sağlaması gibi hususlara değinilmiştir (Okur, 2011: 119) Öğretim ortamlarında öğrencilere sunulan metinlerin öğrencinin yaşamla bağlantısını sağlayacak, yaşamını daha anlamlı hale getirecek ve yaşamdan zevk almasını etkileyecek özellikte olması önemlidir. Metinler yazılı bir kaynak olmaktan ziyade yaşamın bir parçası olmalıdır (Zorbaz, 2014: 174).

Araştırma sonucuna göre ders kitaplarındaki metinlerin taşıdıkları problemlerin farkında olan öğretmen adayları ders konusuyla ilgili metin yazdıklarında dikkat etmeleri gereken hususlar konusunda bilinçlidir. Öğrenci, dil ve anlatım, konu/içerik ve kazanımlar/program temaları ve bu temalarda ortaya çıkan kodlar bu düşünceyi desteklemektedir.

Kaynakça

- Açık, F. (2010). Türkçe öğretmeni yetiştirme programında mevcut alan derslerinin kültürel boyutu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 15-26.
- Adalı, O. (2004). *Anlamak ve anlatmak*. İstanbul: Pan Yayınları
- Aytaş, G. (2006). Edebi türlerden yararlanma. *Milli Eğitim* 169, 261-276.
- Bağcı, H. (2007). *Türkçe öğretmeni adaylarının yazılı anlatım derslerine yönelik tutumları ile yazma becerileri üzerine bir araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Bağcı, H. (2011). Yazılı anlatım ve unsurları. (Ed: M. ÖZBAY), *Yazma Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. s. 85-124
- Chien, S.C. (2012). Students' use of writing strategies and their English writing achievements in Taiwan. *Asia Pasific Journal of Education*, 32 (1), 93-112.
- Clavel-Arroitia, B. & Fuster-Márquez, M. (2014). The authenticity of real texts in advanced English language textbooks. *ELT Journal*, 68 (2), 124-134. <http://eltj.oxfordjournals.org/> (Erişim tarihi: 30.09.2014).
- Coşkun, E. (2007). Yazma eğitimi. (Ed: A. KIRKKILIÇ ve H. AKYOL), *İlköğretimde Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. s. 49-90.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry research & research design*. Second edition. London: Sage.
- Çeçen, M. A. (2011). Yazma eğitimi açısından metin bilgisi. (Ed: M. ÖZBAY), *Yazma eğitimi* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. s. 127-144.

Duman, A. (2003). Türk soylulara Türkiye Türkçesi öğretiminde metin seçimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı 13*, 151-155.

Duman, A. (2005). Türkçe eğitiminde yazdırma çalışmaları. *Türk Dili 654*, 542-545.

Duman, A. (2010). Türkçe eğitiminde metne müdahale sorunu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 285-295.

Geist, U. (2005) Stylistic imitation as a tool in writing pedagogy. (Ed: G. Rijloorsdam, H. Bergh & M. Couzijn), *Effective learning and teaching of writing (a handbook of writing in education)*. Boston: Kluwe Academic Publishers. s. 169-181. <http://en.bookfi.org/> (Erişim tarihi: 11.12.2013).

Göçer, A. (2010b). Türkçe öğretiminde çok uyaranlı bir öğrenme ortamı oluşturmak için seçkin edebi ürünlerden yararlanma. *Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçe Öğretimi Özel Sayısı*, 27, 341-369.

Gündoğdu, A. E. (2011). İlköğretim sekizinci sınıf dinleme metinlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Turkish Studies 6(1)*, 1217-1227.

Güven, A. Z. (2011). İlköğretim ikinci kademe Türkçe öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi 29*, 121-133.

Karatay, H. (2011). Süreç temelli yazma modelleri: planlı yazma ve değerlendirme. (Ed: M. ÖZBAY), *Yazma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. s. 21-40.

Kırkılıç, A. ve Maden, S. (2010). İlköğretim ve lisans programlarındaki değişiklikler sonrasında Türkçe öğretmenliği mesleğinin ve Türkçe eğitimi bölümlerinin durumu. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 477-502.

Liamputtong, P. (2009). *Qualitative Research methods*. Australia New Zeland: Oxford University Press.

Maltepe, S. (2006). *Yaratıcı yazma yaklaşımı açısından Türkçe derslerindeki yazma süreçlerinin ve ürünlerinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Okur, A. (2011). Türkçe ders kitaplarında metinlerin türsel özellikleri. (Ed: H. ÜLPER), *Türkçe ders kitabı çözümleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık. s. 115-141.

Onan, B. (2013). Türkçenin ana dili olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. (Ed: A. GÜZEL & H. KARATAY), *Türkçe öğretimi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. s. 107-130.

Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri I*. Ankara: Öncü Kitabevi

Özbay, M. (2010). İlköğretim okulları Türkçe ders kitaplarındaki anlama sorularının öğrencilerin düşünme becerilerine katkısı. *Türkçe öğretimi yazıları*. s. 157-171. Ankara: Öncü Kitabevi

Özkara, Y. (2007). *6+1 analitik yazma ve değerlendirme modelinin 5. sınıf öğrencilerinin hikâye edici metin yazma becerilerini geliştirmeye etkisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Uçgun, D. (2010). Özel öğretim yöntemleri dersinin Türkçe öğretmeni yetiştirme sürecine katkısı. *Türklük Bilimi Araştırmaları* 27, 707-719.

Uygun, M. & Katrancı, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe derslerinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Çankırı Karatekin Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 4(1): 255-270.

Yağmur, K. (2011). Türkçe ders kitaplarının üst düzey bilişsel becerileri geliştirme yeterliliği. (Ed: H. ÜLPER), *Türkçe ders kitabı çözümleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. s. 191-221.

Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. & Yılmaz, Y. (2010). *Yeni öğretim programına göre kuramdan uygulamaya Türkçe öğretimi*. (Ed: C. YILDIZ) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Zorbaz, K. Z. (2014). Yazma eğitimi. (Ed: M. YILMAZ) *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları. s. 109-145.